

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 26

Заснований в 1996 році

Рівне – 2003

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

***Янциур Микола Сергійович** – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).*

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 25.04.2003 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.
університет, 2003

© Рівненський державний гуманітарний

І нарешті – принцип **функціонального підходу** до вивчення лексики. Він полягає в тому, що різноманітні види лексичних вправ, які виконуються цілеспрямовано і в певній системі, перш за все покликані формувати в школярів мовленнєві вміння, необхідні їм у практичному житті.

Одним із видів таких вправ є - заміна слова чи виразу іншим, близьким чи протилежним за значенням. Такі вправи найчастіше використовуються для того, щоб ліквідувати в тексті невиправдані повтори слів. Завдання, пов'язані із заміною слів і виразів, розвивають у школярів уміння свідомо вибирати слова, вживати їх відповідно до теми висловлювання. Іншим видом вправ лексичного характеру, які сприяють активізації словника і формуванню вмінь добирати слова для висловлювання точної і зрозумілої думки, можуть бути завдання на добір слів і словосполучень. Добираючи слова певних лексико-граматичних груп чи виражальні засоби мови, учні усвідомлюють семантику, закріплюють граматичні норми вживання і одночасно поповнюють свій словниковий запас.

Важливими для формування мовленнєвих умінь є вправи, якими передбачається вставити в текст слова чи словосполучення. Серед цих вправ велике значення мають ті завдання, де слова і словосполучення, які треба вставити, не подаються і учні мають самостійно їх добирати з власного словникового запасу.

Система лексичних вправ, побудована на основі проаналізованих принципів, сприятиме, на нашу думку, виробленню в учнів мовного чуття, свідомого ставлення до слова і його значення, формуванню вміння правильно вживати слово в контексті відповідно до теми висловлювання, оволодінню лексичним багатством рідної мови, розвитку розумових здібностей школярів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Айдарова А.И. Формирование лингвистического отношения к слову у младших школьников //Возрастные возможности усвоения знаний / Под ред. Д.Б.Эльконина и В.В.Давыдова. – М.:Педагогіка, 1972. – 164с.
2. Ладыженская Т.А. Система упражнений по развитию связной речи //Совершенствование методов обучения русскому языку. – М.: Просвещение, 1981. – С. 47-55.
3. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1-2 класи. – К.: Поч.шк. – 2001. – С. 9-35.
4. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 3-4 класи. – К.: Поч.шк. – 2003. – С. 8-36.
5. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Генеза, 1999. – 368с.
6. Вашуленко М.С. Удосконалення змісту і методики навчання української мови в 1-4 класах: Науково-теоретичні засади та методичні рекомендації. – К.: Рад. школа, 1991. – 112с.
7. Ушинський К.Д. Твори. – К.: Рад. школа, 1954. – 403с.

Одержано редакцією 11.02.2003

УДК: 371.04 О.М.Петрук

ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Сутність початкової мовної освіти обумовлена Концепцією і Державним стандартом і полягає у забезпеченні комунікативної компетенції учнів. Не викликає сумніву те, що знання з граматики є основою для формування граматично правильного мовлення. Державні документи орієнтують на вивчення граматики у контексті мовленнєвого розвитку школярів, тому вимагає розгляду питання про способи презентації граматичного матеріалу.

Мовленнєвий досвід молодших школярів випереджає навчання, тому вивченням граматики рідної мови передбачається активізація й удосконалення вже наявних мовленнєвих умінь учнів шляхом підняття їх до рівня усвідомлення граматичних законів та правил, і врешті, до рівня осмисленого вживання у мовленні відмінкових та особових закінчень.

У пошуках шляхів розв'язання проблеми оптимізації процесу навчання мови сучасні методисти дійшли висновку про необхідність і доцільність навчання мови на функціонально-комунікативних засадах. Витоки функціонально-комунікативного підходу закладено і реалізовано у процесі викладання іноземних мов. Але останнім часом і методика викладання української мови збагатилася новими дослідженнями комунікативного спрямування навчання мови, які пов'язані з іменами М.І. Пентилюк, Л.М. Паламар, Л.О. Варзацької, Г.Т. Шелехової, С.Г. Дубовик та ін. Значний інтерес становлять надбання інших слов'янських вчених у царині проблеми викладання мови на функціонально-комунікативних засадах: Т.О. Ладиженської, О.Ю. Купалової, М.Р. Львова, Т.К. Донської, К. Дімчева та ін.

Вчені вважають функціонально-комунікативний підхід новою, вищою сходинкою в методиці вивчення мови взагалі, за якого основна увага звернена на функціональну суть мовного матеріалу.

З'ясуємо співвідношення між термінами функціональний і комунікативний. За комунікативного підходу головною метою навчання є формування умінь мовленнєвої діяльності у її основних видах, формах, сферах. Комунікативним підходом до вивчення рідної мови, за словами Т.К.Донської, передбачається вивчення системи мови – як засобу спілкування людей; – як сукупності, єдності мови і мовлення; як мовленнєвого

втілення мовної системи, яка тільки через мовлення виконує своє комунікативне призначення; як засобу пізнання і відображення дійсності, який нерозривно пов'язаний з комунікативним призначенням мови [1,180].

Однак, як зазначає О.Ю. Купалова, для реалізації комунікативного підходу у навчанні мови необхідне осмислення мовних засобів у функціональному плані [2, 282]. З'ясуємо сутність терміну функціональний підхід. Слово функціональний підкреслює подачу мовного явища не за формою, а за його функціями. М.Р.Львов визначає функціональний підхід до вивчення граматики як "такий відбір матеріалу, способів його презентації, така побудова аналізу мовних зразків, який би не просто відкривав перед школярами структури і механізми, але й показував їх роль у передачі думки, її найтонших відтінків" [3,244]. Очевидно, що поняття функціональності пов'язане насамперед з практичним застосуванням мови. Функціональний підхід вимагає показати функцію мовної одиниці, граматичної форми у мовленні. Наприклад, під час вивчення прикметника, спостерігаючи за функціонуванням цієї частини мови в тексті, учні переконуються, що призначення прикметника називати ознаки предметів, явищ. Неозначену форму дієслова вживають, коли дія стосується всіх і завжди. Діти роблять висновок, що дієслова в неозначеній формі використовуються у прислів'ях, приказках, інструкціях, кулінарних рецептах. Практика показує: якщо учні знають призначення, функціональні можливості мовних засобів, то вони свідомо і правильно вживають їх у мовленні. Тому забезпечення функціонального підходу до вивчення рідної мови ми розглядаємо як передумову здійснення комунікативно спрямованого навчання. Вважаємо, що інтеграція функціонального і комунікативного підходів дає якісно новий напрям, який забезпечує формування свідомого ставлення учнів до мовних одиниць, їх функцій та способів реалізації у мовленні.

Незважаючи на те, що Концепція мовної освіти та чинна програма націлюють на мовленнєвий розвиток молодших школярів, у практиці навчання мови і вивчення граматики ця мета далека від реалізації. Спостереження на уроках свідчать, що вчителі часто до вивчення граматичного матеріалу підходять формально. Так, під час опрацювання відмінкових форм іменників основна увага зосереджується на відмінюванні окремих слів, вирваних з контексту. Але в умовах реальної комунікації мовець не ставить своїм завданням вжити слово у тій чи іншій формі, він думає над тим, що сказати, а над тим, як це зробити, не замислюється. Вибір граматичної форми відбувається автоматично, зміст диктує вибір форми. Тому вкрай важливо розглядати відмінки іменників (та інші граматичні категорії) в єдності їх значень, форм і функцій. Це сприятиме розумінню їх сутності та ролі у процесі комунікації. Вважаємо, що тріада зміст – форма – функція стосовно викладання граматичного матеріалу саме і вимагає функціонально-комунікативного підходу.

Під час вивчення відмінювання іменників на функціонально-комунікативній основі передбачається розкриття призначення вживання того чи іншого відмінка, а отже, й відмінкової форми слова для передачі думки у структурі речення. Необхідно організувати спостереження учнів над вживанням іменників, наприклад, у родовому відмінку для передачі приналежності предмета кому-небудь (*малюнок художника, промінь сонця, книжка брата*); присутності, відсутності когось- або чого-небудь (*немає дощу*); матеріалу, з якого виготовлений предмет (*коробка з паперу, плаття з шовку*) і т.п. Вчителі не проводять спеціальної роботи для розкриття зв'язків іменників з прийменниками (а останні, між іншим, є показниками відмінків). Для свідомого засвоєння доцільно з'ясувати прийменники і визначити ті, які вживаються тільки з одним відмінком. Наприклад, прийменники *від, до, для, біля* вживаються тільки з родовим відмінком; *крізь, про, через* – зі знахідним; *над, під, перед, між* – з орудним і т.п.

Безперечно, для оволодіння учнями граматично правильним мовленням потрібно виконати ряд вправ мовного і частково-мовленнєвого характеру, спрямованих на усвідомлення необхідності вживання іменників або прикметників в тому чи іншому відмінку (визначення відмінків, закінчень, дописування закінчень з наступним визначенням відмінка, конструювання з поданих слів, словосполучень, речень), а для формування мовленнєвих умінь необхідно використовувати мовленнєві вправи. Їх методичне призначення полягає у створенні мотиваційної основи для використання певної мовної одиниці. Наприклад, для засвоєння форми місцевого відмінка можна запропонувати учням розповісти, де вони відпочивали під час канікул. Формулюючи таким чином завдання, ми програмуємо дітей використовувати у своїх розповідях іменники саме в місцевому відмінку (*на річці, у селі*). Це складає сутність технології створення мовленнєвих вправ: стимулювати учнів вжити у мовленні певну граматичну форму без наступного її аналізу.

Відомо, що удосконалення мовленнєвих умінь школярів відбувається в процесі мовленнєвої практики, а не внаслідок вправляння у творенні граматичних форм слів поза зв'язком з комунікативними цілями. Застосовуючи функціонально-комунікативний підхід, ми уподібнюємо процес навчання до процесу мовленнєвого спілкування. Реальна комунікація набагато ширша, різноманітніша, ніж дидактично організована мовленнєва практика, однак остання забезпечує формування умінь автоматичного вживання вивчених граматичних форм. Отже, вивчення граматичного матеріалу у функціонально-комунікативному аспекті дає змогу піднятися від механічного засвоєння граматичних форм до свідомого опанування молодшими школярами засобів рідної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Донская Т.К. Коммуникативная перспектива в преподавании грамматики в школе //Преимственность и перспективность в развитии речи школьников. Межвузовский сборник научных трудов. – Ленинград: изд.

ЛГПИ, 1983. – С. 78-87.

2. Купалова А.Ю. Основы функционального подхода к изучению синтаксиса русского языка в школе // Хрестоматия по методике русского языка. Методы обучения русскому языку в общеобразовательных учреждениях: Пособие для учителя/Сост. М.Р. Львов. – М.: Просвещение, 1996. – С. 282-283.
3. Львов М.Р. Словарь-справочник по методике русского языка. Изд. второе, исправленное и дополненное. – М.: Просвещение, 1997. – 256с.

Одержано редакцією 26.02.2003

УДК: 371. 159.946.3 О.І.Артемова

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Рушійною силою розвитку людства є потреба постійного вдосконалення. Розвиток особистості – це безперервний процес пошуку реалізації самого себе у суспільстві. Нині проблема розвитку креативних здібностей, що удосконалюють особистість, стає особливо актуальною. Саме тепер проблема креативності стала певною мірою популярною не лише у вузьких колах науковців, але й серед багатьох батьків, які особливо зацікавлені у щасливій долі своїх дітей.

Креативність є індивідуальною особливістю дитини, проявляється як здібність відмовлятися від стереотипних способів мислення у вирішенні будь-яких завдань. Креативність – дуже гнучке явище психіки, і за умови його розвитку або, навпаки, гальмування (довкілля, сім'я, школа) творчі здібності дитини можуть зазнавати різних змін. Вважаємо, що насамперед школа повинна бути зацікавлена у розвитку креативних здібностей, починаючи з перших кроків навчання.

Дослідження вчених (Д.Б.Богоявленський, О.О.Бодалєв, Т.Н.Байбара, Л.С.Виготський, П.Я.Гальперін, В.В.Давидов, О.К.Дусавицький, Л.В.Занков, А.З.Зак, Д.Б.Ельконін, О.М.Леотєв, Н.С.Лейтес, О.К.Маркова та ін.) свідчать, що в навчальному процесі початкової школи закладено практично невичерпні можливості для розвитку творчих здібностей, тобто креативності, і переконують у тому, що молодший шкільний вік – сензитивний період для формування інтересів особистості та здійснення можливості проявити себе у різних видах діяльності. Відтак розвиток творчої активності молодших школярів вимагає запровадження у навчально-виховний процес активних форм і методів навчання, які значною мірою могли б забезпечити формування дивергентного мислення, проблемного бачення, фантазії та уяви учнів.

На відміну від мислення, яке оперує поняттями, уява оперує образами, і її основне призначення полягає у перетворенні образів таким чином, щоб у кінцевому результаті забезпечити створення нової, раніше не існуючої ситуації. Уява включається тоді, коли проблемна ситуація характеризується відсутністю потрібної повноти знань і неможливістю передбачити результати діяльності за допомогою організованої системи понять (мислення). Уява забезпечує побудову образів продуктів праці, створення програми поведінки у невизначених проблемних ситуаціях, моделювання процесів або об'єктів. Створювані уявою вербальні образи стають основою креативного мовлення індивіда. Креативне мовлення ми трактуємо як один із різновидів зв'язного мовлення, продуктування особистістю нових оригінальних мовленнєвих образів і сюжетів на основі інтуїтивного мислення, продуктивно-творчої уяви, фантазії, що супроводжується інтелектуально-мовленнєвою активністю і словесною творчістю.

Започатковуючи експериментальне навчання розвитку креативного мовлення, ми вважали за доцільне розробити чітку систему його вихідних положень. Ретельний аналіз теоретичних засад проблеми [3,14-20] та результати проведеного констатуючого експерименту обумовили виділення таких 3-поміж них:

- єдність роботи з розвитку мовлення та мислення;
- опора на активізацію творчої уяви молодших школярів;
- урахування вікових, фізіологічних та психологічних особливостей молодших школярів;
- різноманітність видів мислительно-мовленнєвої діяльності школярів, емоційна насиченість завдань;
- урахування під час розгляду та навчання окремих мовних засобів, їх відношення як до зв'язного мовлення загалом, так і до його креативного різновиду, зокрема до тексту, висловлювання.

У експериментальних матеріалах ми враховували вікові особливості учнів початкових класів і будували навчання з урахуванням пізнавальних інтересів дітей, можливостей їх довготривалої та короткочасної пам'яті, здатності до реалізації творчого потенціалу. Весь навчальний матеріал адаптувався відповідно до психологічних можливостей дітей, подавався у цікавій формі, застосовувалися ігрові технології.

На етапі формуючого експерименту були визначені такі завдання:

- а) визначити зміст роботи з розвитку креативного мовлення учнів 4(3)-х класів;
- б) експериментально апробувати ефективність розробленої методики з урахуванням педагогічних умов успішної її реалізації.
- в) на основі систем вправ і систем творчих робіт, спрямованих на розвиток вербальної креативності учнів 4(3)-х класів, одержати якісні характеристики креативного мовлення дітей.

В основу змісту роботи з розвитку креативного мовлення дітей була покладена система вправ, що у

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Постоловський Р.М.	5
ЧАСТИНА І. ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.	7
2. Павелків Р.В. Молодший школяр у моральному вимірі міжособистісних відносин.....	7
3. Кіндрат В.К. Формування національної свідомості молодших школярів.....	12
4. Кочкарьова Л.Б. Громадянське виховання молодших школярів.....	17
5. Зубілевич М.І. Формування активної життєвої позиції сучасного підлітка (на прикладі скаутів).....	20
6. Хорошковська О.Н. До проблеми розвитку українського комунікативного мовлення першокласників.....	22
7. Коваль Г.П. Фонетичні знання, уміння та навички у мовно-мовленнєвому курсі початкового навчання української мови.....	24
8. Лещенко Г.П. Мовленнєва компетенція як основний компонент комунікативної україномовної компетенції школярів.....	29
9. Михасюк Т.В. Мовленнєвий розвиток молодших школярів засобами народознавства (на матеріалі народного календаря).....	33
10. Пономарьова К.І. Система лексичних вправ як засіб формування комунікативних умінь молодших школярів.....	36
11. Петрук О.М. Про застосування функціонально-комунікативного підходу під час вивчення граматичного матеріалу.....	39
12. Артемова О.І. Модель розвитку креативного мовлення молодших школярів: теоретичні та практичні аспекти.....	41
13. Шевчук Т.Б. Реалізація лінгвістичного компонента у змісті навчання української мови в початкових класах.....	45
14. Лук'яник Л.В. Етимологічний аналіз як засіб розвитку мовлення.....	48
15. Коченгіна М.В. Пропедевтика складного речення у початкових класах як складова повноцінного мовленнєвого розвитку молодших школярів.....	51
16. Захарчук З.О. Особливості навчання молодших школярів виразно читати.....	54
17. Суржук Т.Б. Диференційоване навчання на уроках читання.....	58
18. Борова В.Є. Логоказка як засіб коригування звукової культури мовлення старших дошкільників і молодших школярів.....	62
19. Маліновська Н.В. Особливості мовної підготовки дітей до школи.....	64
20. Якимчук Р.І. Корекція мовлення першокласників.....	66
21. Прищепа О.Ю. Формування графічних навичок письма у першокласників.....	68
22. Сілков В.В. Теоретико-методичні основи особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	70
23. Приймак О.П. Методика вивчення табличного додавання і віднімання з переходом через десяток.....	74
24. Сілкова Е.О. Передумови особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	79
25. Гібалова Н.В. Система вправ як засіб диференціації навчання математики в початкових класах.....	82
26. Шутяк В.Г., Шутяк Ж.В. Міжпредметні зв'язки у навчанні молодших школярів (на матеріалі уроків трудового навчання й математики).....	84
27. Шпакова В.С. Врахування вікових особливостей 6-річних першокласників в організації навчальної діяльності.....	88
28. Поніманська Т.І. Формування гуманістичних цінностей у дітей 7-го року життя.....	90
29. Петренко О.Б. Врахування гендерних особливостей молодших школярів у навчально-виховному процесі.....	92
30. Будз М.М. Дитяча музика В.Косенка в естетичному вихованні молодших школярів.....	98
31. Якимчук С.Н. Педагогічні принципи ефективного впливу музики на процес виховання.....	100
32. Рябоконт В.І. Писанкарство на уроках образотворчого мистецтва.....	102
33. Табаровець Л.М. Лінгвістичні засади навчання іноземних мов (початкова школа).....	107
34. Іванова Л.І. Літературна освіта молодших школярів у системі розвивального навчання.....	110
35. Грипич С.Н. Психолого-педагогічні умови морального виховання молодших школярів засобами дитячої літератури.....	112
ЧАСТИНА ІІ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДО РОБОТИ В УМОВАХ 4-РІЧНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	117
36. Вашуленко М.С. Перспективи модернізації початкової мовної освіти.....	117
37. Гетманчук Н.О. Комунікативна спрямованість вивчення прийменників у курсі української мови вищої школи.....	122

38. Лесняк Н.В. Мовленнєва практика на заняттях образотворчого мистецтва.....	126
39. Богущ А.М. Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти	129
40. Воробйов А.М. Психологічні особливості пізнавальних процесів молодшого школяра	131
41. Безкоровайна О.В. Педагогічні аспекти гуманізації особистості вчителя в умовах демократизації шкільного життя.....	134
42. Литвиненко С.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності	136
43. Янцур М.С. Профорієнтаційна робота вчителями початкової школи.....	138
44. Михальська В.Р. До проблеми функцій вчителя початкових класів (управлінський аспект).....	142
45. Манжелій Н.М. До проблеми забезпечення наступності між дошкільям і початковою ланкою освіти	145
46. Дичківська І.М. Інноваційна компетентність педагога як показник готовності до впровадження сучасних технологій дошкільної та початкової освіти	147
47. Ярмак Т.М. Інструментальна підготовка майбутнього вчителя музики початкової школи	150
48. Мельник Ю.С. Організація індивідуального навчання в телекомунікаційному освітньому середовищі	152
49. Байбара Т.М. Місце фахової методики у процесі формування педагогічного мислення майбутніх учителів початкових класів	155
50. Можайкіна О.С. Формування особистості неповнолітнього в контексті запобігання протиправної поведінки.....	158
51. Вербець В.В. Соціально-педагогічний моніторинг у навчально-виховному процесі	162
52. Лопухівська А.В. Особливості організації виховної роботи в сільських загальноосвітніх навчальних закладах	164
53. Присяжнюк Н.І. Навчальна домашня робота учнів початкових класів.....	167
54. Трофімчук В.М. Принцип комунікативно-особистісної організації навчальної діяльності у навчанні англійської мови на немовних факультетах.....	170
55. Дуброва А.С. Принцип новизни у комунікативному підході до оволодіння діалогічним мовленням на заняттях англійської мови	171
56. Мороз Л.В. Кушнір Н.В. Особливості перекладу на заняттях з іноземної мови немовних спеціальностей.....	174
Відомості про авторів	176

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 26

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактор збірника наукових праць Коваль Г.П.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 24.03.2002 р. Підписано до друку 25.04.2003 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 26,83. Обл. вид. арк. 27,23. Замовлення № 18/1. Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20